DIARI D'EDUCADORES: MARI CHORDÀ... I MOLTES ALTRES COSES
Del 5 de juliol de 2024 al 12 de gener de 2025
Tots els divendres a les 18:00 i concertades per a grups i centres educatius.

Albert Gironès, Eva Paià i Marina Ribot
Departament d'Educació del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

Aquest diari recull una pràctica viva i situada. Una manera d'habitar el museu des de l'escolta, la resposta i la mirada col·lectiva. L'exposició de Mari Chordà ens ha permès assajar formes d'educació que es mouen entre l'explicació i la deriva, entre la poesia i el cos. Ha estat una invitació a pensar l'educació com un territori porós, on el coneixement es filtra pel cos, i no explica, sinó que proposa: que obre, que acompanya, que commou.

DIARI

L'exposició ha estat molt ben rebuda. Públic majoritàriament femení, que sovint arribava encuriosit per la figura de Mari Chordà. Algunes ja la coneixien prèviament, altres n'havien sentit a parlar a la premsa o venien per recomanació d'algú. El més especial per a mi han estat les visites intergeneracionals, que han generat diàlegs sobre la representació del cos, la feminitat i la història d'una artista tan poc reconeguda.

El meu punt de partida, com en la majoria d'exposicions, era obrint la pregunta sobre Chordà: si coneixien la seva pràctica, si tenien algun coneixement sobre la seva figura o si bé els sonava el nom. Això em permet temptejar el grup per després iniciar el relat per un lloc o per un altre, fer un incís aquí o allà. Curiosament, la majoria d'assistents coincidien en què coneixien més el seu vessant activista que no pas la seva pràctica artística. Tot i així, no tenien gaire coneixement de Chordà i predominava la gent que desconeixia completament aquesta figura i que venia a descobrir-la per primera vegada.

03/10/2024 - Escola d'Art d'Amposta
A: Em sorprèn que la majoria no coneguin l'obra de Chordà ni la seva figura. Una petita part del grup passa de les explicacions i va al seu aire, però la majoria segueix i fa preguntes i comentaris. Va bé obrir l'espai a la sala 2. Al final un noi explica que pel seu TDR d'ESO va entrevistar a Chordà, i que el seu grup va ser l'impulsor que li dediquessin una plaça a Amposta. Les pròpies companyes i professores es sorprenen, perquè no ho sabien.

B: Jo faig la visita a la inversa. Em sorprèn molt també que no coneguin la Mari Chordà. Només una noia que la coneixia del poble. Començo pel final i les primeres imatges

que veuen són els nus sota l'aigua. El grup de nois riu. És un moment que sempre incomoda una mica, però ho intento redirigir. Els pregunto si es veuen el seu propi cos quan es dutxen. Es queden descol·locats. Teniu genolls? I colzes? Els faig notar que és simplement això: un cos que juga amb els seus plecs. Res més. A poc a poc, la tensió es dilueix. Intento naturalitzar-ho, portar-ho cap a la curiositat en lloc de la vergonya.

L'exposició és molt curta, i això ha marcat molt el ritme de les visites. A les dues primeres que vam fer al juliol, em va resultar difícil mantenir el públic durant una hora sencera. Crec que la durada ideal de la visita és d'uns 45 minuts. Hi ha temps suficient per visitar-la, situar la Mari Chordà i llegir-la.

Crec que una de les claus és fer una bona introducció, ja que permet que, en arribar a la sala central amb les pintures, el públic ja tingui les eines per relacionar-se amb les formes i connectar-les amb el seu imaginari. I això evita haver de fer una lectura iconogràfica constant de les obres només per mantenir la gent més temps en aquella sala. També deixa espai perquè cada persona pugui començar a arxivar paraules, colors, formes, i endinsar-se en l'imaginari de Chordà. Fer-ho a la inversa també és interessant, però es necessita un grup molt predisposat i no sempre funciona.

Per aquesta exposició vaig decidir començar el relat de la visita anomenant en veu alta el llistat de conceptes que teníem a l'inici del guió. Llançar aquests conceptes em feia sentir com si estigués recitant una espècie de poesia. Aquesta acumulació de paraules, descontextualitzades i llançades a l'aire, permetia començar a donar forma a allò que veuríem a sales. Sento que poder anomenar-les ajudava al públic a situar l'artista i endinsar-se i travessar el seu univers. Eren paraules que donaven pistes de la seva pràctica i, potser, obrien la imaginació de les visitants: plaer subversiu, joc, festa… cos, carn, sinuositat, sensualitat… fluid, aigua, emoció, dissolució, pintura, temps, continuïtat, poètica… paraula, història… Crec que narrar des d'aquí alleugeria la visita i situava a la gent en un espai poètic que, quan entràvem a sales, es convertia en un espai amb una forta càrrega política.

29/11/2024 - Públic general
Grup gran per ser divendres. Molta gent que ve a totes les visites. Després que l'altre dia a la reunió parléssim dels temps i de la importància de l'obertura i el tancament, intento aplicar-ho i va molt bé. Al final, sobretot, es genera una conversa molt llarga i agradable, hi participa tothom. Tot hi que hi ha una dona que vol parlar molt en alguns moments.

Un dels principals reptes ha estat quan hi ha hagut imprevistos a la sala i, com que són tan poques sales, no hi ha cap espai alternatiu on traslladar el grup. Això passa sobretot quan coincideixen diversos grups, especialment quan és un grup que va per lliure. El moviment a la sala es complica. La visita pot acabar en 20-30 minuts si passes ràpidament a la següent sala. Va haver-hi un dia en què Chordà estava a sales i la van reconèixer. Vam poder parlar breument amb ella i fer-li una pregunta que jo no sabia respondre.

04/10/2024 - Públic general
10 persones. Hem de començar dins perquè les proves de so de la instal·lació de l'atri ens molesten molt a fora. Dues mares van amb una nena petita que juga moltíssim

amb les recreacions de les escultures mòbils. És la persona que he vist que interactués més amb l'obra de Chordà. La gent demana que les vídeo entrevistes de la sala 3 es puguin consultar en línia. Acaben contentes de la visita.

En general, em sorprèn molt que els grups d'adolescents no siguin capaços d'identificar que als anys 60 hi havia una dictadura quan els ho hem preguntat. Alguns es queden en blanc, d'altres llancen respostes vagues, però gairebé ningú menciona Franco directament. Això canvia completament la manera com es pot abordar l'obra de Mari Chordà. Si no tenen clar el context polític, tota la seva càrrega de transgressió i resistència es dilueix. Llavors toca fer una pausa i situar-los: parlar de la censura, del paper de les dones en aquell moment, de què suposava pintar cossos femenins des del propi desig.

En entrar a sales, sí que sentia que era una exposició que requeria de contextualització històrica i personal per poder filar el relat amb els elements que hi trobàvem. Tot i que, en general, tothom ubicava fàcilment la figura en un període històric concret i no m'he trobat amb aquesta necessitat que comenta la Marina d'ubicar i filar tant prim pel que fa al panorama polític de l'època. En aquest sentit, el públic assistent era majoritàriament dones, l'edat variava força, tot i que predominaven dones de més de 50 anys.

Trobo que un dels elements més bonics de les visites és poder anar incorporant coneixement de les visitants i citar-les durant les visites, creant un cor de veus on el relat ja no és únicament el nostre, el de la curadora i el de l'artista, sinó també d'aquelles que han transitat la sala i han llegit a Chordà. Aquest cop em va passar amb una noia que em va explicar la tècnica utilitzada per crear la instal·lació de cistelleria. Trobo que sempre que la citava a ella la gent se sentia més propera al relat.

2/12/2024 - Gent gran del Raval
Majoritàriament dones. Hi havia qui ja havia entrat en el museu i qui hi entrava per primer cop. Això els generava curiositat. Moltes han intervingut amb allò que recordaven del barri, de com han viscut aquests canvis al llarg dels anys. Els ha estat molt fàcil connectar amb el moment històric. Només una coneixia la Mari Chordà. Els poemes han agradat molt i els han llegit en veu alta.

Deixava força espai per poder transitar les sales. Tot i que era una exposició curta, sempre sorgien preguntes o converses en aquests moments que feien que les meves visites duressin una horeta o hora i quart. Deixar espais entre explicació i explicació permetia un espai de lectura a la seva poesia. Tant a l'inici com durant la visita, convidava a que deixessin lloc a aquesta lectura i obrissin a interpretacions pròpies. Hi havia moments de silenci.

En algunes visites he hagut de fer un exercici de contenció per donar temps a la mirada i forçar que el públic transiti per les sales amb calma. Crec que ha estat molt important parar-se en el component més poètic. Els poemes a les parets s'han convertit en punts de pausa, llocs on aturar-se, llegir i deixar que l'obra emergeixi d'una altra manera.

En alguna de les visites, vaig començar a introduir els cossos de l'Eva Fàbregas que hi ha a col·lecció, per pensar més enllà de les peces que trobàvem a la mostra i pensar en aquestes corporalitats desbordades i sinuoses, compartint un contrapunt temporal i plàstic amb una altra artista que es podia visitar al museu.

3/01/2024 - Públic general
Última visita a la expo. És la més multitudinària que he fet. Està gairebé plena. Al principi dubto de si fer el recorregut al revés com el tenia previst. Acabo decidint que sí i funciona bé, però amb poca participació. Les persones que van en grupets parlen entre elles i és difícil que ho comparteixin amb el grup gran. Als espais van venint a fer-me preguntes de manera individual.

FINAL

Les visites han esdevingut espais d'assaig compartit, on la paraula de l'artista s'ha entrellaçat amb les veus del públic i les mirades de qui hem acompanyat els grups. Hem treballat des de l'emoció, la fragilitat i la curiositat. Aquest diari és, en essència, un arxiu afectiu d'aquesta experiència. Un homenatge a Mari Chordà, i a totes les altres coses que, gràcies a ella, hem començat a mirar de nou.